

Ds. Hanneke Siebert.

Gemeente van de Levende,

“Heb uw vijanden lief, doe goed aan wie jullie haten”.

Voor wie van kinds af aan vertrouwd is met de Bijbelse verhalen heeft dit al zó vaak gehoord. Ach ja, we kunnen het wel uittekenen. Vaak uit z'n context gehaald, en ons door anderen als spiegel voorgehouden: Lief zijn en goed doen.

Je kunt met deze tekst alle kanten op preken: we kennen het wettische betoog vol moralistische oproepen over jouw christenplicht en de kracht van de Gods liefde.

Of je vertelt een verhaaltje over lief en goed doen voor een ander en de wereld.

Of we vertalen de bijbel naar de gulden regel: Behandel anderen zoals je zelf behandeld wilt worden.

En als we dat nu maar een beetje goed doen voor elkaar, dan komt het wel goed met de wereld.

Misschien bent u bij de lezing zélf al afgehaakt: Die Jezus is gek, met z'n “heb je vijanden lief”. Kijk eens om je heen hoe het er in de wereld aan toe gaat! Het recht is bij de sterksten, de macht is aan de rijksten. Wat kan ik nu in mijn dagelijks bestaan met een God die spreekt over liefde voor je vijanden?

Goede mensen,

het evangelie is *niet* lief en zoet, noch achterhaald. In tegendeel. Het evangelie is confronterend, choquerend, niet van deze wereld misschien ook wel. Ikzelf kreeg pas goed een vinger achter de betekenis van deze tekst, door de opbouw, de structuur van Jezus' prediking in kaart te brengen. Regel voor regel de woorden en zinnen in verband zetten. Het is een exegetische, een uitlegkundige methode, waar ik u vanmorgen graag in meeneem. Samen, opnieuw, grondig de tekst lezen, in kaart brengen.

Om zó de betekenis wat meer helder te krijgen.

Het is allereerst belangrijk om in het oog te houden dat de lezing van vorige week (over de gelukkig-prijzing en wee-klacht) bij elkaar horen. Ze omlijsten als de lezing van vandaag, het is één geheel. Waar het vorige week ging over mensen in het algemeen, armen en rijken, hongerigen en weldoorvoeden, treurende en gelukkigen, verplaatst de focus zich in dit deel sterk.

U heeft bij de zondagsbrief een extra blad gekregen. En voor wie thuis meekijkt, als uw er een bijbel bij pakt, kunt u het ook volgen.

Na de zalig en de wee gaat het verder over:

Tot jullie die luisteren zeg ik:

Dat gaat dus over ons, hier, in deze samenkomst van mensen die ergens diep van binnen geloven, of vaag vermoeden dat het ánders kan met mensen en de wereld. Tot jullie die hóren! Horen: dat gaat over mensen die het aandurven om zich te laten inspireren, zich een spiegel laten voorhouden. Dit middenpaneel van Jezus' toespraak is gericht aan mensen die bereid zijn te ontvangen (te horen) én gehoor te geven (te doen).

Dat is dus het uitgangspunt waarmee we verder lezen. Dat we ons openstellen om te horen.

Dan volgt de meest in het oog springende oproep:

Jezus zegt:

Heb je vijanden lief.

Om meteen daarvan vast te expliciteren, nader uit te leggen, wát dat liefhebben van je vijanden inhoudt:

doe goed
zegen
bid

Het zijn aanmaningen om jouw houding ten opzichte van een ander niet kopiëren. De spiraal van 'oog om oog, tand om tand' wordt doorbroken.

Zégen die ander, bid voor die ander: dat vraagt om andere woorden. Dat verbindt mensen. Dat zorgt voor verbinding tussen mensen en God.

En, kijkt u weer even mee: vervolgens maakt Jezus nóg duidelijker wát dat goed doen, dat zegenen en dat bidden nu is. Hoe doe je dat?

Bied degene die jou slaat, ook je andere wang
wie jou je jas afpakt, geef hem ook je hemd

En dan vat Jezus die twee als het ware weer samen:

Geef aan wie iets vraagt
eis niet terug van wie neemt.

Aan deze nadere toelichting is niets liefs. We hebben Jezus te lief gemaakt, zei iemand. Te zachtmoedig. Er is helemaal niets liefs of geweldloos, of rechtvaardigs aan. Niet omdat jij zo geweldloos bent, keer je de andere wang toe. Niet omdat je zo lief bent, laat je de ander jouw jas en hemd houden.

Nee, je houdt de ander een spiegel voor. Je confronteert diegene met zijn eigen daden. Zie je wat je doet, vraag je die ander als het ware?

Dan gaat het verder:

Behandel anderen zoals je wilt dat ze jullie behandelen.

Die regel wordt wel de gulden regel genoemd. Je komt ze in alle religieuze en humanistische stromingen tegen, in allerlei varianten. Behandel de mensen zoals jezelf behandelt wilt worden. Wie goed doet, goed ontmoet. Oog om oog, tand om tand. Voor wat, hoort wat. Wat u niet wilt dat u geschiedt, doet dat ook een ander niet.

Maar, daarmee komen we tot de kénrn van het betoog.

Jezus stelt een vraag.

Stelt jou een vraag:

Als je anderen behandelt zoals jezelf behandelt wilt worden, wat verandert er dan?

Als je liefhebt, wie jou lief hebben, wat is er dan in gang gezet?

Als je goed doet aan wie jou goed doen? Wat heb je daarmee verdient?

Als je leent in de hoop terug te ontvangen, wat doe je dan anders dan woekeraars en profiteurs?

Dit is de vraag waar Jezus ons voor stelt, in zijn veldrede. Het is de kern waar het voorgaande op toeloopt, en het volgende uit voortkomt.

Goed doen; ach dat proberen we toch allemaal. Lief zijn, vriendelijk voor onze medemensen. Dat we het een beetje uithouden met elkaar.

Maar, alleen goed te doen, als aan jou goed gedaan wordt, alleen liefde te betonen, als er aan jou liefde wordt gedaan, dat is niet zo'n kunst. Dáármee wordt deze wereldorde niet op z'n kop gezet. Die wederkerigheid is het niet waard om je leven voor te geven.

Wat doe jij nu wérkelijk?

De algemeen geldende ethiek van wederkerigheid wordt hier onderuit geschoffeld. Voor wat hoort wat, geven en nemen. We zijn er allemaal mee opgevoed en groot geworden. We zijn er allemaal in bevestigd ook, hebben ons voordeel ermee behaald.

Maar, wat schiet de wereld en de mensheid er nu mee op? Komen we verder? Komen we dichterbij elkaar?

Ik las ergens dat Jezus met zijn radicaliteit door grens van de menselijke ziel heen breekt. Dat geldt zeker hier: Het loslaten van de wederkerigheid gaat in tegen alles wat voor ons natuurlijk en vanzelfsprekend is. Het is voorbij de grens van het mogelijke.

U en ik kennen verhalen van mensen aan wie onrecht is aangedaan. En als die mensen dan zeggen: "maar als ze een volgende keer bij mij aan kloppen, dan geef ik niet thuis!", dan begrijpen we het maar al te goed. En als je onrechtvaardigheid gezien of ervaren hebt, dan kán ik het me indenken dat mensen zó reageren.

En toch ook, hoor je soms ándere verhalen.

Van een broer die door z'n andere broers als slaaf verkocht is, en hen uiteindelijk, vol van genade, in de armen sluit.

Iemand die in een bombardement z'n huis en kerk is kwijtgeraakt, stadsgenoten oproept tot verzoening en vrede.

Iemand die na jarenlange gevangenschap vanwege z'n zwarte huid, geen politiek van wraak bedrijft, maar een waarheids- en verzoeningscommissie instelt.

Van iemand die de moed vindt, om te waken bij het sterfbed van haar moeder. Ondanks alles wat is voorgevallen.

Iemand die z'n boosheid niet de kans geeft, en een poging doet te luisteren.

Het zijn prachtige voorbeelden van mensen die in hun handelen, denken, spreken vóór voorbij de grenzen van hun kunnen gaan. Inspirerende voorbeelden. Oneindig veel meer dan 'je zou eigenlijk wat beter moeten doen - lief zijn', moraliteit. Het is een nieuwe werkelijkheid die zich hier meldt.

En jij wordt uitgedaagd om in die nieuwe werkelijkheid te gaan staan.

Want zo'n stap zal eindeloos confronterend zijn voor jouw omgeving - die zichzelf dan in de oude werkelijkheid ziet staan.

Wees barmhartig, zoals jullie Vader barmhartig is

Waarom zouden we? Waar halen we het lef en de moed vandaan? Waar halen we de kracht en inspiratie vandaan?

Jullie Vader is barmhartig. De barmhartigheid van God is het beginpunt, waaruit het barmhartig handelen van mensen voortkomt.

Wie denkt dat z'n eigen denken, woorden of daden toereikend zijn, die overschat zichzelf schromelijk. Het is de barmhartigheid van God waaruit onze barmhartigheid ontspruit. Het is Zijn barmhartigheid die ons steeds weer aangezegd wil worden.

Wanneer wij getriggerd worden óver de grens van onze menselijke ziel te handelen, te spreken en denken, dan is het zó nodig dat steeds opnieuw van de overkant dat Woord klinkt, die belofte.

Moge dat hoge, confronterende, zachte Woord ons leiden. Elke dag opnieuw.

Amen,

Zie de bijlage hieronder.

6: 27 Tot jullie die naar mij luisteren zeg ik:

heb je vijanden **lief**,

6: 28 **wees goed** voor wie jullie haten,

zegen wie jullie vervloeken,

6: 29 **bid** voor wie jullie slecht behandelen.

Als iemand je op de wang slaat, **bied** hem dan ook de andere wang **aan**,

6: 30 en **weiger** iemand die je je bovenkleed afneemt **niet** ook je onderkleed.

Geef aan ieder die iets van je vraagt,

6: 31 en **eis** je bezit **niet** terug als iemand het je afneemt.

Behandel anderen zoals je wilt dat ze jullie behandelen.

6: 32 Is het een **verdienste** als je liefhebt wie jullie liefhebben?

Want ook de zondaars hebben degenen lief die hen liefhebben.

6: 33 En is het een **verdienste** als je weldaden bewijst aan wie weldaden bewijzen aan jullie?

Ook de zondaars handelen zo.

6: 34 En is het een **verdienste** als je geld leent aan degenen van wie jullie iets terugverwachten?

Zondaars lenen geld aan zondaars in de verwachting alles terug te krijgen.

6: 35 Nee, heb je vijanden lief,

doe goed

en leen geld aan anderen zonder iets terug te verwachten;

dan zullen jullie rijkelijk worden beloond,

en zullen jullie kinderen van de Allerhoogste zijn,

want ook hij is goed voor wie ondankbaar en kwaadwillig is.

6: 36 **Wees barmhartig** zoals jullie Vader barmhartig is.

6: 37 **Oordeel** niet, dan zal er niet over je geoordeeld worden.

Veroordeel niet, dan zul je niet veroordeeld worden.

Vergeef, dan zal je vergeven worden.

6: 38 **Geef**, dan zal je gegeven worden;

een goede, stevig aangedrukte, goed geschudde en overvolle maat zal je worden toebedeeld.

Want de maat die je voor anderen gebruikt, zal ook voor jullie worden gebruikt.

Bijlage bij Preek van zondag 24 februari 2019

Ontmoetingskerk, Enschede

Lukas 6: 27 - 38